

14 жовтня ц. р. після довгої виснажливої хвороби пішов у вічність відомий літературознавець, критик та історик української літератури, член СПУ, Українського ПЕН-клубу та редколегії журналу “Слово і Час”, доктор філологічних наук, професор Володимир Євгенович Панченко.

Володимир Панченко народився 2 вересня 1954 р. в селі Демидівці Любашівського району на Одещині. 1975 р. закінчив філологічний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова й тоді ж таки вступив в аспірантуру на кафедрі радянської літератури та літератури народів СРСР. Кандидатську дисертацію про сучасну українську прозу під керівництвом професора Василя Фащенка захистив 1979 р.

Якийсь час викладав в Alma mater: працював асистентом на кафедрі російської мови для іноземних студентів, старшим викладачем і потім доцентом кафедри радянської літератури та літератури народів СРСР. З 1984 р. жив у Кіровограді, працював доцентом кафедри української літератури, згодом – завідувачем кафедри зарубіжної літератури і компаративістики Кіровоградського державного педагогічного інституту ім. О. С. Пушкіна. 1985 р. став відповідальним секретарем Кіровоградської обласної організації СПУ.

В. Панченко завжди вів активну громадську діяльність, був депутатом Кіровоградської обласної Ради, народним депутатом Верховної Ради України І скликання. А проте ні політика, ні громадські справи не відірвали його від літератури. У Кіровограді В. Панченко зосередився на двох письменниках родом із цього міста: це були Юрій Яновський і Володимир Винниченко. 1998 р. дослідник захистив докторську дисертацію на тему “Творчість Володимира Винниченка 1902 – 1920 рр. у генетичних і типологічних зв’язках з європейськими літературами”. Одна за одною вийшли його книжки “Юрій Яновський: Життя і творчість” (1988), “Магічний кристал: Сторінки історії українського письменства” (1995), “Будинок з химерами: Творчість Володимира Винниченка 1900 – 1920 рр. у європейському літературному контексті” (1998), “Морський рейс Юрія Третього” (2002), “Володимир Винниченко: парадокси життя і творчості (Книга розвідок та мандрівок)” (2004). Для серії “Літературний проект “Текст + контекст”: знакові літературні доробки та навколо них” видавництва “Факт” упорядкував три збірки: “Дзеркало: Драматична поема Лесі Українки “Оргія” і роман Володимира Винниченка “Хочу!”, “Патетичний фрегат: Роман Юрія Яновського “Майстер корабля” як літературна містифікація” (обидві – 2002) і “Капрійські сюжети: “італійська проза” Михайла Коцюбинського та Володимира Винниченка” (2003). Одночасно В. Панченко багато писав науково-популярних розвідок, зокрема для школи – для учнів і вчителів: від ранньої книжки “Художня література і проблеми шкільного виховання” (1987) через серію “Урок літератури” до видання “Урок літератури: Книга для вчителя” (2000). Збірка літературознавчих розвідок “Неубієнна література” (2007) – спроба переосмислити класику, зокрема шкільну, запропонувати читачам

нове бачення й нові підходи. На цей час В. Панченко перебрався до Києва, викладав у Києво-Могилянській академії, обіймав посаду віце-президента КМА (2002 – 2007). Досвід спілкування зі студентами не минув даремно. І В. Панченко ніколи не соромився в анотаціях своїх книжок писати, що вони для студентів, учителів та всіх, кого цікавить українська література. Його власний глибокий інтерес до літератури сприяв появі нового проекту: 2007 р. Панченко за підтримки видавництва “Темпора” заснував сайт літературної критики “ЛітАкцент”, був його довголітнім керівником й до останніх днів – шеф-редактором.

Окрім літератури, у В. Панченка була ще одна пристрасть – мандрівки, і переважно літературні. Майже одночасно вийшли збірки таких-от літературних подорожей по Україні “Сонячний годинник” (2013) та літературознавчих розвідок “Кільця на дереві” (2015). Паралельно почав працювати над монографією про Миколу Зерова. За кілька років В. Панченка об’їздив усі місця, де жив і бував Зеров, опрацював усі архіви, зустрівся з десятками людей, знайшов невідомі документи. Ґрунтовна “Повість про Миколу Зерова” (2018) стала результатом багаторічної праці й розшуків, здавалося, уже все сказано, а проте В. Панченко одразу після виходу книжки почав мріяти про перевидання, доповнене й перероблене.

Дізнавшись про хворобу, працював невтомно, щоб усе встигнути. За перше півріччя 2019-го вийшли збірка “слайдів”, як він сам казав, “Літературний ландшафт України. ХХ століття” та суттєво доповнений “Сонячний годинник”. 2 вересня відсвяткували 65-літній ювілей В. Панченка, він поділився планами – готує книжку про Шевченка.

Для багатьох колег, учнів, читачів В. Панченко був зразком дослідника й критика – допитливий, цікавий до всього, ретельний у вивченні документів, вимогливий і суворий науковець, а водночас справедливий і правдивий, добрий стиліст і майстерний оповідач. І ще надзвичайно добродушна, життєрадісна людина з теплим, не колючим почуттям гумору. В. Панченко уособлював цілий напрям у сучасному літературознавстві, він дбав про розвиток науково-популярного жанру в науці про літературу, говорив про це в останніх інтерв’ю. Він писав книжки та виховував студентів. Його відхід – гірка й непоправна втрата. Колектив Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та редколегія журналу “Слово і Час” висловлюють щирі співчуття родині покійного, його друзям, колегам, учням. Світла йому пам’ять!